

Cùng nhau luyện tập
PHƯƠNG PHÁP LUẬN SÁNG TẠO

BIỆN PHÁP VÀ MỤC ĐÍCH

Dương Ngọc Anh

Đầu xuân, khí trời se lạnh. Anh Châu An, một thầy giáo rất quan tâm đến Sáng tạo học, đến tôi chơi. Vì tôi là người biết chút ít về vật lý nên anh hỏi đố tôi:

“Một chiếc thuyền chở hàng định chui qua một cái cầu cố định, cột buồm cao quá găm cầu vài cm mà không hạ xuống được. Làm sao để thuyền có thể tiếp tục chuyển đi?”

Tôi bảo đùa:

- Thì tát nước cho sông cạn xuống!

Thật là một biện pháp kỳ quái! Nhưng không, nó không kỳ quái. Nó là một biện pháp không khả thi, cũng giống như biện pháp quay cầu hay hạ cột buồm mà thường người ta nghĩ đến ngay cũng đều không khả thi trong trường hợp này.

Vấn đề ở đây là biện pháp và mục đích. Biện pháp là cái lộ rõ mà mục đích thường là cái ẩn kín. Trong cuộc sống, chúng ta thường có sẵn những biện pháp do thói quen hay học tập ở người khác để thực hiện những mục đích không nói nên lời. Khách đến nhà thì ra chào, bắt tay, mời ngồi, rót nước... mà cũng không bận tâm phát biểu là làm những việc đó để làm gì, trừ phi, chẳng hạn có người hỏi. Chúng ta sống phần nhiều là theo al-gô-rít (algorithm). Điều đó rất cần vì để trí óc rảnh rỗi mà lo việc khác.

Nhưng khi biện pháp không khả thi thì mục đích phải được bộc lộ thực chất.

Thực chất của mục đích mà biện pháp quay cầu, hạ cột buồm hay tát nước sông nhằm đến trong bài toán trên là gì? Đương nhiên người ta sẽ trả lời dễ dàng rằng để thuyền chui qua được cầu. Nhưng không, thực chất các biện pháp trên là làm cho mồm nước từ thuyền lên đỉnh cột buồm phải hơi thấp hơn khoảng cách từ mặt sông đến mép dưới của gầm cầu, nơi thuyền muốn chui qua. Đó là điều ẩn kín mà bạn phải nêu ra. Tất cả khả năng và nghệ thuật của bạn nằm ở chỗ đó. Có được điều ẩn kín đó, bạn rất tự do về biện pháp.

Nào chúng ta hãy đi tìm mọi biện pháp, dù “kỳ quái” để đạt được cái mục đích ẩn kín đó. Đừng e ngại, vì tất cả những gì kỳ quái mà khả thi thì đều sẽ là điều sáng tạo.

Biện pháp:

1. Tập trung hàng trên sàn thuyền sang một bên cho thuyền nghiêng một bên (mà không bị lật), do đó chiều cao từ đỉnh cột buồm đến mặt nước sẽ giảm.
2. Chất thêm phụ tải (rao gọi chở thêm hàng, mức nước từ sông đổ vào các phuy trên thuyền, xúc cát trên bờ đổ lên sàn thuyền...) cho thuyền lún đủ sâu hơn trên mặt nước.
3. Thậm chí... cho thuyền cập bờ, cho thủy thủ lên đất liền dạo chơi, đợi thủy triều rút, mức nước sông hạ xuống.

Bạn có thể tìm thêm nhiều biện pháp. Bạn có thể tưởng tượng tự do miễn là biện pháp mà bạn nêu ra là khả thi.

Phát hiện cho được thực chất ẩn kín của mục đích mà các biện pháp thông thường nhằm đến, rồi tìm ra biện pháp khả thi hữu hiệu hơn. Đó là một trong những bí quyết của mọi sáng tạo nhỏ hay lớn. Bạn hãy áp dụng phương châm đó, những lúc có thể, vào cuộc sống, nghề nghiệp hay hàng ngày của bạn.

Người con gái thông minh

Nguyễn Đức Mạnh K196

Chuyện xưa kể rằng: có một vị vua nọ muốn thử tài một cô gái được tiếng là thông minh, bèn ra lệnh cho cha của cô gái: “Hãy cho con gái nhà ngươi tới gặp ta nhưng không được phép đi trên đường lớn, cũng không thể không đi đường lớn đến. Không được phép mặc

quần áo, cũng không thể không mặc. Nàng phải đem đến cho ta một thứ lễ vật và không phải là lễ vật, nàng phải thăm hỏi sức khỏe của ta nhưng lại không được hỏi thăm”.

Sau khi nghe cha thuật lại các điều kiện của vua, cô gái liền đi ra ngoài bắt về một con chim sẻ để làm lễ vật. Với chú lừa nhỏ do cha cô dắt, cô từng bước dẫm lên dấu chân do con lừa để lại, trên người khoác tấm lưới đánh cá mượn của cha. Khi tới trước mặt quốc vương, nàng thả con chim sẻ ra rồi quỳ sụp vái lạy nhưng không nói một câu nào. Nhà vua rất khâm phục trước tài trí của cô gái và đã cưới nàng làm vợ.

Khi chưa học môn “Phương pháp luận sáng tạo”, tôi cứ ngẩn ngơ trước sự thông minh sắc sảo của cô gái và thoáng chút ao ước được làm ông vua nọ. Giờ ngồi ngẫm lại chuyện xưa và bài học nhận được từ các thầy ở TSK tôi chợt “à” lên một tiếng khi thấy chúng giống nhau đến thế. Thì ra, những điều khó giải quyết kia thực ra có tên gọi là: mâu thuẫn vật lý.

Hồi ấy, tôi không biết làm sao giải quyết vấn đề: ***phải mặc quần áo và phải không mặc quần áo***. Phải mặc quần áo để không nhìn thấy cơ thể của cô gái và cũng để không phạm tội “khi quân” và phải không mặc quần áo để vua nhìn thấy được da thịt cô gái.

Giờ thì tôi đã có nhiều lời giải hơn với vấn đề này khi biết sử dụng các biến đổi mẫu để khắc phục mâu thuẫn vật lý. Này nhé, nếu dùng biến đổi mẫu 1.1, cô gái có thể mặc áo bị rách hết ở phần lưng hoặc với biến đổi mẫu 1.4, cô gái có thể không mặc quần áo và chui vào một cái thùng chẳng hạn. Ly kỳ hơn nữa, với biến đổi 2.1, cô gái có thể vượt thời gian đến thế kỷ 21 để mua một cái áo thay đổi màu sắc. Với chiếc áo này, trên đường đến cung vua, chiếc áo sẽ không cho ai nhìn thấy cơ thể cô gái. Và khi đứng trước mặt vua, cô gái sẽ nhấn một cái nút và cơ thể cô gái từ từ hiện ra do chiếc áo trở nên trong suốt. Nếu sử dụng biến đổi mẫu 3, cô gái có thể không mặc chút gì trên người nhưng đứng giữa những cô gái khác ăn mặc thật “nghiêm chỉnh”. Khi vua muốn nhìn cô gái nọ thì các cô kia ngồi xuống... Hoặc sử dụng phép chuyển hệ thống ba (biến đổi mẫu 5), cô gái đứng giữa một vòng than bốc khói mù trời, đủ làm cay xè mắt của những kẻ “tham lam”...

Bây giờ đây, nếu ông vua kia xuất hiện trước mặt tôi và ra những câu đố như đã thách đố cô gái, tôi sẽ cười và nói với ông ta, ***“thua bệ hạ, mời bệ hạ quá bộ đến Trung tâm Sáng tạo KHKT để dự một lớp khai sáng suy nghĩ cho bệ hạ. Làm vua mà suy nghĩ không hơn người khác, e không tiện!!”***

"Good judgment comes from experience, and experience comes from bad judgment."

Barry LePatner

"History teaches us that men and nations behave wisely once they have exhausted all other alternatives."

Abba Eban

"We think in generalities, but we live in detail".

Alfred North Whitehead